Вулиця та спілкування наших дітей
(батьківські збори)

Мета:

1. Розширити уявлення батьків про особливості спілкування дітей за межами шко-ли та дому та необхідну позицію батьків із цього приводу.
2. Попередити про небезпечні ситуації, які можуть виникнути з дітьми на вулиці в разі недостатності контролю з боку дорослих.
3. Проаналізувати знання батьків про місця перебування дитини у вільний час, товариство своєї дитини та їх ставлення до таких стосунків.

Коментар: напередодні зборів дітям пропонується письмово відповісти на запитання анкети.

1. Чи багато друзів ти маєш? Назви їх.
2. Чому ти дружиш саме з цими дітьми? Що тобі в них подобається?
3. З ким із друзів ти найчастіше проводиш вільний час?
4. Чим ви займаєтеся у вільний час?
5. Де ви з друзями зазвичай спілкуєтесь?
6. Назви деякі теми, які тебе хвилюють і які ти обговорюєш з друзями.
7. Які спільні захоплення у тебе й у твоїх друзів?

Для батьків готуються бланки з аналогічними запитаннями для їх розповіді про свою дитину та подальшого порівняння відповідей.

ХІД ЗБОРІВ

Бесіда.

ДРУЖБА НАШИХ ДІТЕЙ

Батьки й діти… Це вічний світ, у якому завжди було і буде багато важкого і непізнаного.

Чи завжди ми приділяємо своїй дитині належну увагу, чи дійсно живемо її проблемами, турботами, радощами й печалями? Мабуть, нечасто батьки ставлять собі це запитання…

А тим часом наші діти ростуть, набувають нових знань, які, на жаль, не завжди хороші; знаходять нові захоплення та заводять нових товаришів…

Яка ж вона, дитяча дружба?

Нерідко запитання «Хто друзі вашої дитини?» ставить батьків у глухий кут. Мабуть, тим більше не всі зможуть розказати про мотиви їх дружби.

Дружба дітей – справа делікатна. Звичайно, не варто заохочувати випадкові знайомства. Але й не можна грубо, нетактовно, під загрозою забороняти дружбу. Чи не стануть ті, від котрих ви оберігаєте дочку чи сина, від цього ще дорожчими? Діти-підлітки не можуть обійтися без друзів. Тут дуже важливо тонко та тактовно з’ясувати: наскільки сильним може бути вплив друзів; чи не втрачає у спілкуванні з ними ваша дитина своє власне «я». Можна, наприклад, запросити нових знайомих на який-небудь сімейний захід, на якому ви, з одного боку, не заперечите нову дружбу, а з іншого – самі ближче познайомитесь. А якщо виявиться, що друзі й справді «нікудишні», то тут справа не лише в тому, що дитину «утягли» чи на неї «погано вплинули». Можливо, в неї є схильність саме до таких товаришів. Значить, ви щось

прогледіли, не зуміли своєчасно виробити в неї моральний імунітет проти невихованості.

Ставлячи вимоги синові чи дочці, батько й мати одночасно мають те ж саме вимагати від себе. Помилку може допустити і дитина, і дорослий. Але страшна не та помилка, яка трапилася, а та помилка, яку не виправили. І в цьому відношенні ми повинні також подавати приклад.

ДІТИ Й ВУЛИЦЯ

Вулиця… Приходить час, і це просте, звичайне слово, наповнюється для всіх, хто живе в домі, якимось новим смислом. Найчастіше це відбувається, коли, підростаючи, діти вступають у пору отроцтва.

«Мамо, а тепер я піду на вулицю, погуляю», – говорить син чи дочка, пов'язуючи це своє право із законною винагородою за добросовісно виконані уроки, домашнє доручення.

«І що вони там знаходять, на тій «вулиці»? – ревниво ставлять собі питання старші. – Немов магнітом їх туди тягне».

Іще вчора дитина мріяла про відпочинок разом із батьками, гурток у школі… А тепер надається перевага вулиці. І у батьківському серці зріє тривога: часто, дуже часто саме з «вулиці», як здається нам, проникають у дім небажані риси в поведінці наших підростаючих дітей, з вулицею асоціюється повсякчас таке визначення, як «важкі діти».

Але якщо ми згадаємо себе у віці сина чи дочки, навряд чи хто заперечить, що нам і самим у цьому віці раптово починав здаватися чомусь тісним затишний домашній світ і нас манив до себе цей таємничий світ вулиці.

Але не лише в самій, як такій, вулиці є справа. Для підлітка це і спосіб розширити сферу свого спілкування і, якщо хочете, «світ побачити та й себе показати».

ОСОБЛИВОСТІ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ

Коли ми. чуємо слово «підліток», у нас виникає, напевне, якийсь невизначений образ, сповнений протиріч. Якщо раніше дитина, молодший школяр шукав у всьому підтримки батьків, почував при цьому себе впевненіше, сміливіше, то зараз підліток насторожено зустрічає не тільки зауваження, але і поради. Звичайно ми вважаємо, що людина, яка росте, живе майбутнім, спрямована в майбутнє. Це справедливо. Але при цьому ми часто забуваємо, що вона живе уже сьогодні. І це «сьогодні» для неї не менш важливе, ніж «завтра».

У цьому віці відбувається ломка того, що було звичним, таким, що вже склалося. Такий перелом торкається майже всіх сторін життя та діяльності підлітка. Особливо помітні рухи до більш активних, ніж будь-коли, пошуків можливостей для самоствердження.

Стрімко зростає бажання підлітка утвердити власне право на самостійність. А разом з тим і ростуть сумніви батьків щодо своєчасності цієї самостійності. Ви не довіряєте вашим дітям, тримаєте їх «в лабетах». Ви огороджуєте їх від життя частоколом заборон, ви вимагаєте беззаперечної покори. Але чим більш жорстко ви вчините з сином чи дочкою, схиляючи їх до підлеглості, тим гостріше з їх боку реакція протесту те непокори. І деякі підлітки шукають шляхи до самоствердження у сім'ї, а знаходять їх переважно саме на тій же «нещасній» вулиці.

Так що ж вулиця … друг чи ворог? Одна мати, турбуючись за сина, з болем винить вулицю: «…Коля був хорошим хлопчиком, слухняним, ласкавим. Бувало, інші батьки

починають кликати: «Костю, Сергійко, йдіть додому!» А ті й вухом не ведуть. Мій – не так, з одного слова все покидав та негайно виконував мої накази. Більше всього був удома. Навчався добре… А зараз не розумію, що із ним трапилося. Спочатку помітила я, що він негарні слова з вулиці приносить, потім ігнорувати мої зауваження став, а ще через рік я сина просто не змогла впізнати. Куди все хороше поділося? Вулиця його згубила. Як потрапив у її обійми, так і злочинцем може стати…»

Дискусія

Запитання до батьків:

1.Чим, на вашу думку, зумовлена зміна у поведінці хлопчика?

2.Чи вважаєте ви, що в цьому є вина і мами?

3.Чи згодні ви з ствердженням матері Колі «вулиця згубила» сина?

4.Чи були вже з вашими дітьми подібні проблеми? Яке їх рішення ви вважаєте оптимальним?

(Напевне, мати не хоче зрозуміти, що у Колі це не що інше, як бажання дати відсіч, довести, що він уже не маленький і також на щось здатен. Це його відповідь на відмову у визнанні права підлітка на дорослість.)

ВУЛИЦЯ: «ЗА» І «ПРОТИ»

Але чи можливе дитинство без вулиці? Ні! Діти, а тим більше підлітки, не можуть вільний час проводити у чотирьох стінах, замкнено. Вони прагнуть спілкування. Причому не лише в колі чи у пазакласному закладі, але й на вулиці у найширшому смислі цього слова. Вулиця небезпечна, коли її вплив стає єдиним, головним, коли він не коригується нічим іншим. Вулиця – полігон випробування дітей на стійкість життя. І вони витримають це випробування, якщо вдома на них чекають батьки-друзі, а у школі вони зустрічаються з учителями-друзями.

Підлітка вабить вулиця, де порівняно більше подразників, цікавіше, ніж удома, де його все ще вважають за дитину. Потяг дітей до неї необхідний та природний. Підлітки – це завтрашнє юнацтво. А у юності людину більше за все турбує запитання: «Яка я?» Відповісти на нього можна лише тоді, коли відчуєш, побачиш, зрозумієш, як до тебе ставляться товариші; вони ж багато у чому визначають, які життєві позиції обирає підліток.

Так, вулиця ще нерідко дає підліткові не лише позитивне: велика кількість правопорушень та злочинів неповнолітніх коїться у середовищі вільного спілкування, особливо у вечірній час на вулиці. Все це дає достатньо підстав винести вулиці вирок обвинувачення та приговорити її до строгої ізоляції від наших дітей. Але чи єдиний це шлях? Чи варто поспішати з виконанням «приговору» та тримати під арештом власних дітей?

ДОРОСЛІ Й ДІТИ – ЧИ МОЖЛИВЕ ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ?

Вулиця може стати і добрим вихователем, якщо їй у цьому допоможемо ми, дорослі. У багатьох батьків – страх перед вулицею. Вони готові обвинуватити її у будь-якому зриві своєї дитини. Але якщо навіть так трапляється, чи не криється першопричина у бідності тих стосунків, які пов’язували батьків та дітей у родині, і вулиця легко взяла верх?

Чому в родині чудових трудівників часом виростає ледача людина, яка не хоче ні навчатися, як належить, ні працювати? Чому потрапляє у компанію хуліганів підліток з родини, де батьки – прекрасні люди, яких всі поважають. Чому цих дітей заразив приклад поганих друзів, а не гарний приклад батьків?

Це відбувається тому, що під одним дахом старші та молодші існували духовно відокремленими один від одного. У дорослих свої справи, турботи, інтереси, радощі та печалі, у дітей – свої. За такого характеру спілкування діти не знають власних батьків такими, якими їх бачать колеги по роботі, друзі, знайомі. Те, що має бути прикладом у старших, залишається поза полем зору підлітків. Зате саме перед ними частіше, ніж перед будь-ким, виглядають запальними, незадоволеними тією чи іншою невдачею. Підлітку, що особливо жадібно тягнеться до всього радісного, важко співчувати незрозумілим йому тривогам дорослих. Він не є співучасником життя батьків, родини. Він у сімейному житті залишається наче сторонньою особою, не відчуваючи близькості своїх батьків. Так само інтереси підлітка у такій родині сприймаються досить однобічно.

ОСОБЛИВОСТІ ДРУЖБИ ПІДЛІТКІВ

Дружба – одне із найглибших почуттів серед багатьох людських переживань. І не можна забувати, що якщо маленькій дитині можна сказати: «Дружи з Катрусею, не дружи з Оленкою», то підліток навряд чи безсуперечно прийме подібну пораду. Він хоче сам знайти собі друга, перевірити дружбу. І вулиця, тобто місце, де підліток бачить себе вільним від зайвої вказівної опіки, часто стає для нього місцем перевірки своїх якостей, у тому числі вміння показати себе у дружбі.

Підлітка гостро хвилює його положення серед ровесників. Незадоволена потреба до самоствердження нерідко штовхає його до досягнення мети за будь-яку ціну. Ось тут вулиця може бути дійсно небезпечною, якщо ми не дізнаємось, що син знайшов тут таких друзів, у середовищі яких хуліганський вчинок буде кваліфікуватися як спритність рук чи доведення кмітливості.

Відома приказка недарма говорить: «Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти». На жаль, ми не завжди її згадуємо. Окремим батькам не спадає на думку поцікавитися – чи задоволена їх дитина своїми стосунками з товаришами по класу, школі, чому вона часом надає перевагу «вуличним знайомствам» – компанії невідомих людей.

Педагогічний практикум для батьків

АНКЕТА ДЛЯ БАТЬКІВ

Батькам пропонується дати відповіді на запитання про свою дитину:

1) Чи багато друзів має ваша дитина?

2) Назвіть її найближчих друзів.

3) Як ви думаєте, чому ваша дитина товаришує саме з цими дітьми? Що їй у них подобається?

4) З ким із друзів вона найчастіше проводить вільний час?

5) Ви знаєте, чим вони займаються у вільний час?

6) Де ваша дитина зазвичай спілкується зі своїми товаришами?

7) Назвіть деякі теми, які напевно хвилюють дітей-підлітків і які ваша дитина обговорює з вами чи зі своїми друзями.

8) Які спільні захоплення має ваша дитина та її друзі?

Потім класний керівник знайомить батьків з аналогічними відповідями на запитання їхніх дітей. Результати анкетування порівнюють та обговорюють.

Виступи батьків, висновки

Батькам пропонується обговорити ситуацію.

Ситуація для обговорення.

«Ніщо мене так не обурює, як панічне й огидне волання: «Вуличні хлопці!».

- Ви розумієте, все було добре, а потім Серьожа заприятелював з різними хлопцями в нашому дворі…

- Ці «різні хлопці» розбещують Серьожу. Серьожа тиняється невідомо де. Серьожа з шафи взяв відріз на брюки і продав. Серьожа прийшов на світанку, і від нього тхнуло горілкою. Серьожа образив матір.

Тільки зовсім безнадійний простак може повірити, що все це зробили «різні хлопці», «вуличні хлопці». Серьожа – зовсім не нова марка. Це звичайний, досить набридлий стандарт, і виробляється він аж ніяк не «вуличними хлопцями» і не «хлопцями з нашого двору», а лінивими й безсовісними батьками, виробляється зовсім не блискавично, а наполегливо і терпляче, починаючи з того часу, коли Серьожі було півтора року. Виробляється за допомогою дуже багатьох найогидніших пристосувань: без турботливих лінощів, привільного фантазування та самодурства, а найголовніше – за допомогою непростимої безвідповідальності й мізерного стану почуття обов'язку…»

(За А. С. Макаренком.)

Запитання до батьків:

- Яка вина батьків у тому, що Серьожа росте аморальною людиною?
- Чи існують шляхи виправлення хлопця?
- Чи є, з вашої точки зору, все ж вина «вулиці» у ганебній поведінці підлітка?
- Що б ви порадили батькам хлопця?

Підсумки зборів

На завершення сьогоднішньої розмови пригадаймо слова Макаренка: «…Ви повинні знати, чим живе, що любить, чого не любить, що хоче і чого не хоче ваша дитина. Ви повинні знати, з ким вона дружить, з ким грається, і у що грається, що читає, як сприймає прочитане…

Це все ви маєте знати завжди, з перших років вашої дитини. Ви не повинні раптово дізнаватися про різні неприємності та конфлікти, ви повинні їх відчувати і попереджати».